

တၢ်ဖံးတၢ်မၤတၢ်ဖဲကီၢ်အိးစၢ်ထွဲလၢယါအပူၤ

တၢ်ပာဆၢရဲၣ်ကျဲၤနစူစဂီၢ်

နမ့ၢ်ဖံးတၢ်မၤတၢ်ဖဲ ကီၢ်အိးစၢ်ထွဲလၢယါအပူၤဒီး ပုၤမၤနမၤတၢ်လၢတၢ်မၤလီၤန့ၣ်, တၢ်ဟ့ၣ်နၤ အဘူးအလဲဒီး နကဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်အခိအသ့ ဒ်စုလၢနမၤန့ၣ်အိၤ အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒီးန့ၣ်တၢ်ဘူးတၢ်လဲလၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤအဂီၢ်

ဖဲ နမၤန့ၣ်နဘူးနလဲ ဒီးကဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤ နၤ တၢ်ဟ့ၣ်စုလံၣ်ဖီတံၣ်အလံၣ်က့ (Pay Slip) န့ၣ်လီၤ. လံၣ်ကအံၤဒီးန့ၣ်ဖျါထီၣ်စုလၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤနၤ, နဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်အခိအသ့ဆဲးအါဒီး စုလၢတၢ်ဒၢန့ၣ်န့ၣ်လၢ သးပုၤကတီၢ်တၢ်အိၣ်ဘဲး အဂီၢ်ဆဲးအါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ခိတၢ်သ့

ဖဲနမၤတၢ်ဖဲ အိးစၢ်ထွဲလၢယါကီၢ်ပူၤအခါ နဘၣ် ဟ့ၣ်ခိသ့ဆူ အိးစၢ်ထွဲလၢယါအပူၤဒ် ဒ်သိး ပဒ်ဒိၣ် ကအိၣ်ဒီးစုလၢကမၤစၢၤ တၢ်ကရၢကရီၤလၢ ပုၤတတၢ်တၢ်လိၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဆါဟ့ၣ်, ကိုဒီးကမ့ၢ်အဝံၣ်စိတီဆၢ (ဘၢးစိသိလုၣ်ဖးဒ်ဒိၣ်ဒီးလုၣ်မ့ၢ်အူတဖၣ်) န့ၣ်လီၤ.

ခိသ့ လံၣ်တြံၣ်နီၣ်ဂံၢ်

ပုၤအိၣ်လၢအိးစၢ်ထွဲလၢယါပူၤကိးဂၤအိၣ်ဝဲဒီး အနီၣ်ကစၢ်ခိသ့လံၣ်တြံၣ်နီၣ်ဂံၢ်ကိးဂၤဒီးန့ၣ်လီၤ. နလိၣ်ဘၣ် ခိသ့လံၣ်တြံၣ်နီၣ်ဂံၢ် ဒ်သိးနကဖံးတၢ်မၤတၢ်လၢအိးစၢ်ထွဲလၢယါ အပူၤအဂီၢ်လီၤ. ဖဲနစးထီၣ်နတၢ်မၤအဆၢကတီၢ် နကဘၣ်ဟ့ၣ်နခိသ့ လံၣ်တြံၣ်နီၣ်ဂံၢ်အံၤဆူနတၢ်မၤကစၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢသးပုၤကတီၢ်တၢ်အိၣ်ဘဲး

စုအံၤဘၣ်တၢ်ပံၣ်ကီၢ်န့ၣ်လၢ နသးပုၤအကတီၢ်ဒီးတဖံးတမၤလၢ တၢ်အဆၢကတီၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အဝဲအံၤဘၣ်တၢ်ဒၢန့ၣ်န့ၣ်နၤ ဒီဖျါနတၢ်မၤကစၢ်ဆူ သးပုၤလၢတၢ်အိၣ်ဘဲးက့ၤကတီၢ် စုပံၣ်ဖျါ အစုပံၣ်ကီၢ် (Superannuation) န့ၣ်လီၤ.

သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်

- ▶ ဖဲနဖံးတၢ်မၤတၢ်ဖဲအိးစၢ်ထွဲလၢယါအပူၤဒီး တၢ်မ့ၢ်ဟ့ၣ်နၤတၢ်မၤဒီး နန့ၢ်မၤတၢ်ဘူးတၢ်လဲ န့ၣ်လီၤ.
- ▶ ဖဲနဖံးတၢ်မၤတၢ်ဖဲအိးစၢ်ထွဲလၢယါကီၢ်ပူၤဒီးနဘၣ်ဟ့ၣ်ခိသ့ဆူအိးစၢ်ထွဲလၢယါပဒ်ဒိၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ▶ သးပုၤကတီၢ်စုပံၣ်ကီၢ်အံၤ မ့ၢ်စုတခါလၢ ဘၣ်တၢ်ပံၣ်ဖျါန့ၣ်န့ၣ်လၢနဂီၢ် ဖဲနသးပုၤ အကတီၢ်ဒီး နတဖံးတၢ်မၤတၢ်လၢတၢ်နီၣ်တမံၤအဆၢကတီၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ▶ နတၢ်မၤကစၢ်ဟ့ၣ်ဝဲ စု ၉ မျးကယၤ လၢအဒိးသန့ၤအသးလၢ စုလၢနမၤန့ၣ်အဖီခိၣ် ဒီးပံၣ်ကီၢ်န့ၣ်လၢနဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. စုအံၤမ့ၢ်စုတခါလၢ တၢ်ဟ့ၣ်အါထီၣ်အိၤလၢ နဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လီၤလၢနကမၤန့ၣ်တၢ်မၤစၢၤဒီး ဒီးန့ၣ်အါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ

လၢကသ့ၣ်ညါအါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ် ဘၣ်ယး သးပုၤကတီၢ်စုပံၣ်ကီၢ်အဂ့ၢ် ကွၢ်ဘၣ်ဖဲ www.moneysmart.gov.au မ့ၢ်တမ့ၢ် ကိး 1300 300 630 တက့ၢ်.

နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢနတၢ်မၤကစၢ်ဒီး မ့ၢ်အိၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါအါထီၣ်နတၢ်ခွဲးတၢ်ယၣ်ဒ် ပုၤမၤတၢ်ဖဲတဂၤဒီး ဆဲးကျိးဘၣ် Fair Work Australia အပုၤယံၤသန့ ဖဲ www.fwa.gov.au မ့ၢ်တမ့ၢ် ဆဲးကျိး 1300 799 675 န့ၣ်တက့ၢ်.

မဲၣ်ကၢၣ်စးထီၣ်မၤသီအ တၢ်ဖံးတၢ်မၤ

မဲၣ်ကၢၣ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤ အစုၤကတၢ် ၃ လိ ဒီး ဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်မၤစၢၤစုလၢ စဲထၢၣ်လုး(ခ) (Centrelink) လၢကမၤစၢၤအိၤ ဒ်သိးလၢကပူၤတၢ်လၢအလိၣ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲထံၣ်န့ၣ် တၢ်ဘိးဘၣ်ဂ့ၤလီၤ တၢ်မၤ ဘၣ်ယး ပုၤဆါတၢ်ဖဲဟီၣ်ကဝီၤတၢ် ကုတၢ်ကၤကျးပုၤဒီးပတံ ထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. အဝဲလဲၤခိဖျါတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံဒိးသံကွၢ်ဝံၤဒီး ဒီးန့ၣ်ဝဲတၢ်မၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

ဝံၤအလီၢ်ခံ, အဝဲဒီးန့ၣ်ကဒီးလံၣ်ပရၢဘၣ်ယး တၢ်မၤအသီအံၤအဂ့ၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢ တၢ်မၤကစၢ်အအိၣ်လီၤ.

မဲၣ်ကၢၣ်ဖးလံၣ်ပရၢလီၤ. တၢ်ဖံးဘၣ်အိၤလၢ တၢ်မၤကစၢ်အမံၤမ့ၢ် ကွဲး စမံးဒီးအတၢ်မၤလီၤ အမံၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်ကိးအိၤလၢ Clothes for Us ဒီးအတၢ်မၤအမ့ၢ်အခါအမံၤမ့ၢ်ဝဲ “ပုၤဆါတၢ်ကုတၢ်ကၤ” န့ၣ်လီၤ. အဝဲကဒီးန့ၣ် တန့ၣ်ရံၣ် ၁၆ ဒီလၣ် ဒီးကဘၣ်မၤဝဲဆၢ ကတီၢ်ခိဖး လၢတန့ၣ် ၂၅ န့ၣ်ရံၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲမၤတၢ် ၂ န့ၣ်ပူၤကွံၣ်ဒီး ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲ အဘူးအလဲအဆဲးကတၢ်တဘျီန့ၣ်လီၤ. ဒီးန့ၣ်ဘၣ်စုၢ်ကိးဝဲ တၢ်ဟ့ၣ်လီၤစုလံၣ် ကဘျီန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲတၢ်ဟ့ၣ် လီၤအိၤစုဆဲးအါ, ဘၣ်ဟ့ၣ်ခိသ့ ဆဲးအါဒီး လၢအဝဲအသးပုၤကတီၢ်စုပံၣ်ကီၢ်လၢတၢ်မၤ ကစၢ်ဒၢန့ၣ်န့ၣ်အါဆဲးအါန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ဟ့ၣ်စုလံၣ်ဖီတံၣ်အစၢ်အပူၤ, မဲၣ်ကၢၣ် ထံၣ်ဘၣ်ဝဲ စုလၢဒီးန့ၣ်ဝဲ ၈၀၀ ဒီလၣ်လၢတၢ်မၤ ၂ န့ၣ်အဂီၢ်ဒီး ဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲခိသ့ ၈၅ ဒီလၣ်န့ၣ်လီၤ. ထံၣ်စုၢ်ကိးဝဲလၢတၢ်မၤကစၢ်ဒၢန့ၣ်န့ၣ်အိၤစု ၇၂ ဒီလၣ်လၢ အနီၣ်ကစၢ်အသးပုၤကတီၢ်တၢ် အိၣ်ဘဲးက့ၤစုပံၣ်ကီၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

လၢခံတန့ၣ်န့ၣ်, မဲၣ်ကၢၣ်ဒီးန့ၣ်တၢ်မၤစၢၤစုလၢ စဲထၢၣ်လုး(ခ) (Centrelink) စုၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

မဲၣ်ကၢၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢ တၢ်အကီၢ်ဒိၣ်တခါမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ကဒးသ့ၣ်ညါက့ၤ စဲထၢၣ်လုး(ခ) (Centrelink) ဒ်သိးအလီၢ်မ့ၢ်အိၣ် ကဆိတလဲကွံၣ် တၢ်မၤစၢၤ စုလၢအဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲမ့ၢ်တဒးသ့ၣ်ညါ စဲထၢၣ်လုး(ခ) သၢပျၢၤစုလၢတၢ်မၤစၢၤအိၤအံၤ ကအါကဲၣ်ဆဲးဒီး ကကဲထီၣ်က့ၤဒ့ၣ်ကမၢ်တခါလၢ အဂီၢ်ဒီးကဘၣ်ဟ့ၣ်က့ၤစုအံၤန့ၣ်လီၤ.

မဲၣ်ကၢၣ်ဆဲးကျိး စဲထၢၣ်လုး(ခ) (Centrelink) ဒီးန့ၣ်ဘၣ်အိၤလၢအဂ့ၢ်အကျိၤ ဘၣ်ယး တၢ် မၤအသီလၢအမၤဝဲဒီးဆူစုၢ်ကိးဝဲလံၣ်ကွဲးဒီလၢ အဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲလၢအတၢ်မၤကစၢ်န့ၣ်လီၤ.

This page has been intentionally left blank.